

Magdalena CZACHOROWSKA

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

PORÓWNIANIA PROTOTYPOWE BARW W JĘZYKU POLSKIM

Niniejsze rozważania są kontynuacją poszukiwań w języku polskim takich struktur porównawczych, w których barwa definiowana jest poprzez bezpośrednie odwołanie się do cech fizycznych jakiegoś obiektu, który staje się dla tej barwy wzorcem – prototypem – „pierwotnym, najwcześniejszym wzorem czegoś, który się naśladuje”¹. Taki sposób definiowania barw jest najprostszy i najbardziej wyrazisty, chciałabym więc prześledzić rejestr skojarzeń kolorów z typowymi nosicielami danej barwy w historii języka polskiego. W pierwszej kolejności przedstawiłam porównania wzorcowe koloru białego i czarnego², tym razem pragnę dopełnić palety barw o pozostałe kolory, które na przestrzeni wieków uzyskały w języku polskim wzorce pojęciowe.

Tak jak w przypadku białego i czarnego, korzystając z materiału językowego, którego dostarczają źródła leksykograficzne rejestrujące najwcześniejszy zasób słownikowy polszczyzny, jak i pokazujące leksykę późniejszą, prześledzę tendencje stabilizacyjne i przyrost formacji. Interesować mnie będą zarówno referencje (odniesienia) prototypowe prymarne, stanowiące centrum znaczenia barwy, jak i sekundarne, wynikające z innych znaczeń analizowanej struktury lub z symboliki przedmiotu porównania. Materiał historyczny skonfrontuję ze współczesnym zasobem formacji prototypowych.

W języku polskim prócz białego i czarnego jeszcze 10 innych kolorów definiowanych jest przez odniesienie do cech fizycznych jakiegoś obiektu,

---

¹ Słownik wyrazów obcych, PWN, Warszawa 1997, s. 911.

² „Biały jak paulin², czarny jak miód prastary”. O konkretyzacji prototypowej barwy białej i czarnej w historii języka polskiego (w druku).

są to zarówno nazwy podstawowe barw, np. czerwony, niebieski, żółty, jak i ich odcienie, np. błękitny, różowy czy rudy.

Materiał prezentuję w kolejności alfabetycznej.

Referencji prototypowych koloru **błękitnego** nie odnajdziemy w żadnym słowniku rejestrującym dawną polszczyznę, brak tego typu konstrukcji w słownikach XIX-wiecznych, dopiero współczesne źródła leksykograficzne notują cztery konstrukcje, w których błękitny skojarzony został z **niebem, chabrami, lnem i niezapominajkami**. W *Słowniku porównań* Mirosław Bańko podaje jeszcze informację co do zakresu desygnatów, do których można użyć tych porównań, a w zasadzie desygnatu, ponieważ wszystkie one zostały opatrzone notką 'zwykle o oczach' [M. Bańko, *Słownik porównań*, s. 19].

Z XVI wieku pochodzą porównania prototypowe barwy **czerwonej**. Są to proste odwołania do cech fizycznych porównywanych przedmiotów. Do analizowanych porównań należą:

czyrwny jako cegła:

Plafek w vrinie ieft trojaki czyrwny iako cegła. Drugi biały. Trzeci ciemny. FalZioł V 10v [Sł XVI IV 143];

czerwony jako cynobr:

Iefth żywicza drzewa iednego czyrwna iako Cinobr FalZioł III 30 c [Sł XVI IV 143];

Cynober – minerał siarczek rtęci, czerwony, najważniejsza ruda rtęci [Encyklopedia powszechna I PWN 511].

czerwony jakoby koral:

Muchomorká ieft Bdłá wyfoka á podczas okragła / czérwna iákoby koral SienLek Y [Sł XVI IV 143];

Koral prócz barwy czerwonej jest też biały, różowy, różowoczerwony, łososioworóżowy, ciemnoczerwony, niebieski (bardzo rzadki). Jednak czerwona odmiana koralu jest najpopularniejsza.

jako krew czerwony:

vźrzeli Moábitowi przeciwko fobie wody czerwone iako krew Leop 4. Reg 3/22 [Sł XVI IV 143];

Mocz iáko krew czyrwny / známionuie niemoc ze krwi SienLek 26 [Sł XVI IV 143];

czyrwny jako purpura:

MVrix ieft maź morzki ktori też włazi v skorupę [...] gdy iá łupią żelazem, wtedy łzy z oczu czyrwnone iako purpura wypufzcza FalZioł IV 37b [Sł XVI IV 144];

Purpura to naturalny barwnik, który w zależności od nasycenia daje kolor od intensywnie czerwonego do fioletu, jednak powszechnie purpurę kojarzy się z czerwienią, chociaż wiele jej odmian daleko od czystej czerwieni odbiega.

czerwony jako róża:

Mocz czerwony / iáko róża / Ográžkę známionuje SienLek 26 [Sł XVI IV 144];

czerwony jako czerwiec:

Bęǵáli grzechy wáffe iáko Szár/lat / wybielone bęǵá iáko fnieg: á iefli bęǵá ták czerwone iáko Czerwiec / iáko báwe/Iná ták zbieleią Leop I s 1/18 [Sł XVI IV 144];

Czerwiec to roślina zielna z rodziny goździkowatych [Encyklopedia powszechna I PWN 534] używana do barwienia płótna na kolor czerwony.

czerwony jako szarłat:

By były grzechy wáfze czerwone iáko szár/lat / bęǵá białe iáko śnieg WysKaz 25 [Sł XVI IV 144].

Szarłat to roślina zielna, przeważnie jednoroczna, pędy często czerwone, kwiaty w kłosach, chwast ogrodowy i polny. [Encyklopedia powszechna IV PWN 343].

Śród przywołanych powyżej referencji barwy czerwonej, zdaniem R. Tokarskiego, tylko odniesienie **czerwony jak krew**, obok niepotwierzonego materiałem językowym w staropolszczyźnie, **czerwony jak ogień**, stanowi dla tego koloru referencje prototypowe³.

W *Słowniku wileńskim* struktury wzorcowe czerwieni znalazły się jako ilustracja definicji leksemu: czerwony kolor żywy nieskładny główny, w porządku siódmy. **Czerwony jak ogień**, jak **rak**, jak **burak**, jak **kogut**, jak **indyk**, jak **upiór** i dalej „**Czerwony jak Toruńska cegła** tj. bardzo rumianej twarzy. **Czerwony jak Łęczycza** (przysłowie) tj. rumiany, zaczerwieniony”. [SWil I 194]

Pierwsze struktury to znowu po prostu odniesienie do cech fizycznych elementu znajdującego się w drugim członie porównania, w przypadku koguta i indyka tylko do pewnych ich części: grzebienia, dzwonka i koralu, którymi przystrojone są te zwierzęta. Zaskakujące może się wydawać przywołanie w drugim członie wyrażenia upióra, jednak „Zgodnie z ludowym wierzeniem, zanotowanym przez Kolberga: »Człowiek, który

³ Por. R. Tokarski, *Semantyka barw we współczesnej polszczyźnie*, Lublin 1995, s. 92.

staje się upiorem, jest po śmierci czerwonym, a że czerwoność u zmarłych jest czymś niezwykłym, stąd też na ludzi nienaturalnie czerwonych na twarzy mówi się czerwony jak upiór»". [M. Bańko, Słownik porównań, s. 40]

Dwa ostatnie porównania wprowadzają skojarzenie w pierwszym przypadku ze stosowanym od średniowiecza w Polsce, wykorzystywanym w budownictwie mieszkalnym i gospodarczym, związanym z kolonizacją na prawach niemieckich murem pruskim, stawianym z czerwonej cegły, w drugim z kolorem cegły wzniesionego w Łęczycy zamku.

Słownik warszawski powyższy zestaw porównań prototypowych poszerza o **czerwony jak rydz** i, oparte na semantyce oksymoronu, opatrzone kwalifikatorem ironiczne: **czerwony jak jajko** = błady.

Współczesne źródła powtarzają lub uzupełniają tylko referencje polegające na odwołaniu do czysto fizycznych cech przedmiotu: **czerwony jak rak, burak, upiór, piwonia, wiśnia** [Dor I 1135]; **czerwony jak krew, rubin, piwonia, mak i róża** [M. Bańko, Słownik porównań, s. 39]; **czerwony jak burak, piwonia, rak, indyk, upiór** [Wielki słownik frazeologiczny, s. 54]; **czerwony jak róża, alkiermas⁴, burak, cegła; czerwony jak cygańska spódnica, jak ćwik, jak funt mięsa, indyk, iskra, kogut, krew, mak, jak ogień, żar, piwonia, pomidor, jak praczka, jak rydz, starczyzna spódnica, jak upiór oraz czerwony jak jajko, miech od mąki, jak putnia⁵ od wapna**, tzn. mizerny, błady [Nowa księga przysłów I 370–371].

Leksem niebieski występował pierwotnie jedynie w znaczeniu 'odnoszący się do nieba, firmamentu, do przestworu nadziemnego' [Stp. V 152]; zgodnie z etymologią przymiotnika niebieski od rzeczownika niebo. Niebieski w znaczeniu kolor błękitny zamieszcza *Słownik polszczyzny XVI w.*, ale takie rozumienie tego leksemu umieszczone jest dopiero jako 5 [Sł XVI XVII 109]. Jeszcze Linde uznaje za zasadne przy cytacie *Sybilla ta chodziła w barwie niebieskiej* Biel. Św 40, podanym jako egzemplifikacja drugiego znaczenia tego wyrazu, dodatkowego wyjaśnienia: niebieskiej tj. modrej. [Linde III 318]

Porównania prototypowe niebieskiego uwzględniane są tylko przez źródła współczesne, a całkowita zbieżność z tymi, przypisywanymi kolo-

⁴ Alkiermes to barwnik czerwony otrzymywany z owadów czerwców lub z rośliny *Phytolacca* (pol. alkiermes). Porównanie to zostało zilustrowane cytatem z „Zemsty” Aleksandra Fredro Dor I 88.

⁵ Putia – naczynie, szaflik z jednym uchem do wody Słownik gwar polskich IV 456.

rowi błękitnemu: **niebieski** jak **niebo**, **len**, **chabry**, **niezapominajki** i podobne wskazówki dotyczące łączliwości tego wyrazu: 'o oczach' [M. Bańko, Słownik porównań, s. 91], każą przypuszczać, że zostały wtórnie przejęte przez ten leksem od barwy błękitnej.

Porównania prototypowe kolorów różowego i rudego nie są od dawna utrwalone w języku, zanotowane zostały tylko przez słowniki rejestrujące współczesną polszczyznę: **różowy** jak **zorza** (intensywnie różowy) [M. Bańko, Słownik porównań, s. 135], **rudy** jak **marchewka**, jak **płomień**, jak **wiewiórka**, jak **lis** [M. Bańko, Słownik porównań, s. 135] z dopiskiem zwykle o człowieku lub jego włosach; **rudy** jak **pies**, **wiewiórka** [Nowa księga przysłów III 98].

Nieco dłuższą historię w języku ma jeden prototyp barwy siwej. W *Słowniku warszawskim* definicja leksemu siwy: 'odznaczająca się kolorem białym, wpadającym nieco w czarny' uzupełniona została porównaniem **siwy** jak **gołąb**. To jednostkowe wskazanie zachowuje się w ogólnej polszczyźnie współczesnej – **siwy** jak **gołąb**, ewentualnie jak **gołąbek**, **siwy** jak **popiół** [M. Bańko, Słownik porównań, s. 143; Nowa księga przysłów III 198, Wielki słownik frazeologiczny s. 477]. Jest to jedyna jak dotąd z interesujących nas struktur dwuelementowych, w której oprócz oczywistego odwołania się do skojarzeń z obiektem – typowym nosicielem danej barwy, odnajdziemy dodatkowe znaczenie siwy jak gołąb, tj. człowiek stary. *Słownik języka polskiego* pod red. W. Doroszewskiego podaje jeszcze zaczerpnięte z poezji Jana Kasprowicza, więc o charakterze idiolektalnym, porównanie prototypowe **siwy** jak **osadzali smerek**.

Podobnie jak w przypadku barw różowej i rudej referencje prototypowe trzech kolejnych kolorów szarego, zielonego i złotego są współczesnej proveniencji i są nieliczne: **szary** jak **popiół** [M. Bańko, Słownik porównań, s. 157]; **szary** jak **proch** [Nowa księga przysłów III 373]; **złoty** jak **miód**, jak **słońce** [M. Bańko, Słownik porównań, s. 206]; **zielony** jak **trawa** [M. Bańko, Słownik porównań, s. 206]. Dwa słowniki – *Słownik staropolski* i *Słownik języka polskiego* pod red. W. Doroszewskiego – podają co prawda kolejne porównania prototypowe zielonego, ale jedynie w definicji barwy. Interesujące nas formacje nie pojawiły się jako ilustracja tekstowa w artykule hasłowym. Stp. XI 357: zielony – „mający barwę świeżej trawy, młodego listowia” (czyli **zielony** jak **świeża trawa**, **zielony** jak **młode listowie**); Dor X 1096: zielony – „mający barwę czwartego pasma widma (między żółtym a błękitnym), mający barwę świeżej trawy,

szmaragdu, malachitu” (czyli **zielony jak trawa, zielony jak szmaragd, zielony jak malachit**).

Ostatni z leksemów – **żółty** – dysponuje szerszym wachlarzem prototypów, dodatkowo po raz pierwszy referencja zanotowana jest z XVI wieku. W „Żołtarzu” W. Wróbla z 1539 roku psalm 67 wers 14 (albo 68 wers 14) czytamy: *gołębice posrebrzonej a grzbiet jej będzie żółty jako złoto*. Z XIX wieku pochodzi porównanie **żółty jak wosk** [SWil II 2274, SW VIII 46], współcześnie funkcjonują jeszcze w polszczyźnie ogólnej asocjacje **żółty jak cytryna** [Dor X 1449]; jak **cytryna, jak wosk, jak pergamin, jak miód, jak słoma, jak kanarek** [M. Bańko, Słownik porównań, s. 213]; **żółty jak bursztyn, cytryna, jajecznicza, kanarek, marchewka, mumia** oraz z twórczości Mickiewicza i Rzewuskiego – **żółty jak szczupak w szafranie** [Nowa księga przysłów III 966].

Z licznego zbioru leksemów, będących nazwami podstawowych barw i ich odcieni, tylko 12 ma utrwalone w języku, zanotowane przez leksykografów porównania prototypowe.

Najwcześniej pojawiły się definicje barw poprzez odesłanie do określonego obiektu dla koloru białego. Rejestruje je już *Słownik staropolski*. Skojarzenia białego z cechami określonych obiektów stanowią liczną grupę, odnoszą się nie tylko do oczywistych cech fizycznych przedmiotów, ale i do ich znaczeń metaforycznych (białe jak **perła**, prócz odwołania do barwy kamienia, wskazuje też na jego wartość i wyjątkowość) i ich symboliki w kulturze europejskiej (np. białe jak lilia, która już w starożytnej Grecji uważana była za symbol niewinności i czystości. Chrześcijaństwo przejęło tę symbolikę – biała lilia jest symbolem czystości i dziewictwa, stąd porównanie prototypowe białe jak **lilia**, obok oczywistego odniesienia do koloru kwiatu, stanowi zapewne jedno z pierwszych referencji symbolicznych, szczególnie, iż porównanie to znalazło się w apostoście do Matki Bożej).

Choć interesujące nas wyrażenia z czernią i czerwienią odnotowano dopiero w *Słowniku polszczyzny XVI w.*, to liczba odniesień prototypowych barwy czerwonej i czarnej, porównywalna do analogicznych formacji z białą, zaś w przypadku koloru czarnego odwołania metaforyczne i symboliczne, każą przypuszczać, że referencje prototypowe tych dwóch kolorów mają znacznie dłuższą historię w języku, choć zabrakło poświadczeń w zabytkach piśmiennictwa polskiego okresu staropolskiego.

W tym miejscu należy powrócić do pionierskich badań nad semantyką barw Brenta Berlina i Paula Kay’a, których wyniki zostały opubli-

kowane w książce „Basic Color Terms”⁶. Amerykańscy antropologowie po analizie prawie 100 języków świata m.in. określili uniwersalny inwentarz nazw kolorów w językach oraz dowiedli, że kolejność pojawiania się nazw barw nie jest przypadkowa. To właśnie kolor biały, obok czarnego, wyodrębniany jest jako pierwszy w językach, dlatego nie może dziwić fakt, że to właśnie barwa biała i zapewne też czarna, choć poświadczenia użyć porównania do obiektów – wzorców koloru czarnego w języku pochodzą dopiero z wieku XVI, najwcześniej otrzymały swoje referencje prototypowe, jako te, o najdłuższej historii w języku.

Następną pozycję w sekwencji pojawiania się kolorów, według Berlina i Kay’a, zajmuje barwa czerwona, potem żółta, stąd odwołania do obiektów, z którymi barwy te są identyfikowane rejestruje *Słownik polszczyzny XVI wieku*.

W XIX wieku barwa siwa obdarzona została prototypem i jest to nazwa, która pojawia się w ostatniej grupie w językach w sekwencji zdaniem Berlina i Kay’a.

Referencje prototypowe pozostałych kolorów – błękitnego, niebieskiego, różowego, rudego, szarego i złotego – notowane są tylko przez współczesne dzieła leksykograficzne. Z całego zestawu nazw barw tylko różowy pojawia się w sekwencji amerykańskich antropologów na tej samej pozycji, co siwy.

Dość zaskakująca jest nieliczna reprezentacja porównań wzorcowych dla koloru zielonego i fakt, że zarejestrowały je dopiero współczesne źródła leksykograficzne. Jednak wszechobecność tego koloru w przyrodzie powoduje, że odwołania do cech obiektów – wzorców są po prostu zbędne.

Przegląd porównań w przypadku barw, których obiekty – wzorce funkcjonują nie tylko we współczesnej polszczyźnie, pokazuje w miarę ustabilizowane konotacje semantyczne barw systemu języka ogólnego, utrwalone w świadomości ogółu użytkowników języka (należy tu zwrócić uwagę na takie konkretyzacje kolorów, które wymieniane są przez wszystkie źródła leksykograficzne, jak choćby **czerwony** jak **cegła**, jak **krew**, jak **róża** (**biały** jak **mleko** i **biały** jak **śnieg**, **czarny** jak **kruk**, **czarny** jak **węgiel**).

Porównania z udziałem koloru siwego stanowią na tle pozostałych wyjątek, ponieważ wszystkie odnoszą się do fakultatywnych cech przed-

---

⁶ B. Berlin, P. Kay, Basic Color Terms. Their Universality and Evolution, Berkeley 1969.

miotów, wynikających z ich symboliki, chodzi o zestawienia **siwy** jak **gołąbek**, **gołąb**, **popiół**, zawsze o człowieku starszym, z włosami opruszonymi siwizną. Podobnie było z wzorcami bieli i czerni. Obok struktur, odwołujących się do skojarzeń z obiektami – typowymi nosicielami danej barwy, jak **mąka**, **kreda**, **smoła**, **atrament** „zakotwiczonymi w pewnych »uniwersaliach ludzkiego doświadczenia«”⁷, materiał przykładowy pokazuje inne znaczenia jednostek – **biały** jak **gołąb** – siwy, **biały** jak **papier**, **śmierć** – błądy.

Kolor biały powstaje z syntezy wszystkich barw, dlatego kojarzony jest z całością. To barwa światła, utożsamiana też z doskonałością, czystością i niewinnością, stąd referencje prototypowe konotujące te cechy, jak w przypadku porównania **biały** jak **lilia**, **biały** jak **woda**.

Kolor czarny często uznawany jest za negację barwy i przeciwieństwo bieli, czerń konotuje znaczenia negatywne, kojarzy się z ciemnością i mrokiem – **czarny** jak **noc**; śmiercią, żałobą i nieszczęściem – **czarny** jak **kir**, **kruk**, **grób**; z brudem i nieczystością – **czarny** jak **sadza**, **ziemia**.

Pozostałe barwy występujące w porównaniach prototypowych nie konotują cech symbolicznych.

Na koniec należy jeszcze dodać, że źródła leksykograficzne notują też referencje prototypowe form czasownikowych pochodnych od nazw, zwyczajowo używanych do sygnalizowania zmian w wyglądzie człowieka pod wpływem upływu czasu lub zmian na twarzy pod wpływem emocji. Na przykład z XVI wieku zanotowano zwrot: **pobladać jako płotno**:

Dziwuię fie młodzyeniec á on thez neborak [oracz] / Práwie fie ftoiąć zumiał iáko płotno pobladł. Rej Wiz 125 V [Sł XVI XX 109].

Także współczesne **pobladł** jak **chusta**, **ściana**, **trup** [M. Bańko, Słownik porównań, s. 112]; **zbladł** jak **płotno**, **ściana**, **trup**, **śmierć**, **upiór**, **chusta** [M. Bańko, Słownik porównań, s. 203–204]. **czerwienić się** jak **burak**, **rak**, **piwonia**, **indyk** [Wielki słownik frazeologiczny 54]; **czerwienić się** jak **sztubak**, jak **pensjonarka** [M. Bańko, Słownik porównań, s. 39]; **poczerwieniał** jak **burak**, **rak** [M. Bańko, Słownik porównań, s. 112]; **rumienić się** jak **panna**, **panienka** [M. Bańko, Słownik porównań, s. 136].

⁷ Por. A. Wierzbicka, The meaning of colour terms: semantics, culture and cognition, „Cognitive Linguistics” 1990, 1, s. 99.

Dalej referencje w języku otrzymały też formacje odczasownikowe barw tworzących sferę światłocienia, np. lśnić jak **lustro**, **morze**, **złoto**, **gwiazdy** (o oczach), **słońce**, jak **brylanty**, **diamenty**, **jedwab**, jak **mosiądz**, **klejnoty** [M. Bańko, Słownik porównań, s. 75], błyszczeć jak **gwiazdy**, **węgle** (**węgliki**), **lustro**, **szkło**, **klejnoty**, **monstrancja**, **metal**, **złoto**, **srebro**, **miedź**, **aksamit**, **brylanty** [M. Bańko, Słownik porównań, s. 19–20]; oraz barwy niejednolite, np. kolorowy jak **tęcza**, jak **kwiaty** [M. Bańko, Słownik porównań, s. 68].

Choć definiowanie tak subiektywnych pojęć jak barwy, szczególnie te rzadsze, wydaje się być najłatwiejsze przez podanie ich wzorca, to jednak, jak pokazuje materiał językowy, nie jest często stosowany. Związane to może być z rozwojem kultury obrazkowej, w której łatwiej pokazać wzorzec barwy na obrazku, niż go sprecyzować słowem.

BIBLIOGRAFIA

- Bańko M., Słownik porównań, Warszawa 2004.
- Berlin B., Kay P., Basic Color Terms. Their Universality and Evolution, Berkeley 1969.
- Encyklopedia powszechna PWN, Warszawa 1974.
- Karłowicz J., Słownik gwar polskich, Kraków 1900–1911.
- Nowa księga przysłów i wyrażeń przysłowiowych polskich, pod red. J. Krzyżanowskiego, Warszawa 1969.
- Słownik języka polskiego, S.B. Linde. T. 1–6. Warszawa 1807–1814. [Reprint: Warszawa 1951: PIW; Warszawa 1994: Wydawnictwo Gutenberg Print] (Linde).
- Słownik języka polskiego. Red. A. Zdanowicz. T. 1–2, Wilno 1861 [Reprint: Warszawa: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, 1986] (SWil).
- Słownik języka polskiego. Red. J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki. T. 1–8. Warszawa 1900–1927. [Reprint: Warszawa: PIW, 1952–1953] (SWar).
- Słownik języka polskiego. Red. W. Doroszewski, Warszawa 1958–1969 (Dor).
- Słownik polszczyzny XVI wieku, Wrocław 1966 i nn. (SP XVI).
- Słownik staropolski pod red. S. Urbańczyka, Kraków 1953 i nn. (Stp.).
- Słownik wyrazów obcych, PWN, Warszawa 1997.
- Tokarski R., Sematyka barw we współczesnej polszczyźnie, Lublin 1995, s. 19.
- Wielki słownik frazeologiczny PWN z przysłowiami, oprac. A. Kłosińska, E. Sobol, A. Stankiewicz, Warszawa 2005.
- Wierzbicka A., The meaning of colour terms: semantics, culture and cognition, „Cognitive Linguistics” 1990.

PROTOTYPE COMPARISONS OF COLOURS IN THE POLISH LANGUAGE**Summary**

The article describes such comparative structures in the Polish language within which a colour is defined through direct reference to physical features of an object, which becomes a model for this colour.

Similar to black and white, which were presented in the previous study, the linguistic material has been based on lexicographical sources that register both the earliest dictionary resources of the Polish language and those showing contemporary lexis.

Apart from black and white, the Polish language defines other 10 colours through reference to physical features of an object. They include both primaries' names, e.g. red, blue, or yellow, and their shades, e.g. pale blue, pink, or ginger.